

YTTRANDE

Datum
2022-12-02

Dnr
2022/3419

Stockholms tingsrätt
stockholms.tingsratt.avdelning1@dom.se

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
INKOM: 2022-12-02
MÅLNR: T 7672-22
AKTBIL: 46

Mål nr T 7672-22; Sylvie [REDACTED] ./.. staten genom Justitiekanslern

Till efterkommande av tingsrättens föreläggande och efter erhållet anstånd anför staten följande.

1 PROTOKOLLET OCH SAMMANSTÄLLNINGEN

- 1 Staten har inga synpunkter på protokollet från den muntliga förberedelsen.
- 2 När det kommer till sammanställningen, har staten fört in sina justeringar direkt i dokumentet, se bilagd word-fil i ändringsmarkerad och ren version.
- 3 Därutöver har staten ett förslag till smärre redaktionell ändring vad avser avsnittet 3. *Grunder* i sammanställningen; att de för parterna gemensamma avsnittsindelningarna som baseras på kärandens fyra rättsliga grunder endast används i kärandens kolumn och inte i statens kolumn. Det beror på att det som käranden har angett som sina fyra grunder inte utgör grunder i den mening som avses i 17 kap. 3 § RB:s mening utan är ett uttryck för kärandens icke-bindande uppfattning om hur domstolen rättsligt ska behandla hennes talan. Genom statens förslag kan käranden behålla den dispositionen i sin kolumn, samtidigt som staten kan lägga upp sina grunder på det sätt som staten finner lämpligt i sin kolumn.
- 4 Vidare bör noteras att staten, med beaktande av kärandens svar på statens frågor, har funnit skäl att delvis justera och utveckla delar av sina grunder på det sätt som framgår av den bilagda word-filen. För tydlighetens skull återges grunderna i sin helhet även nedan, vilket ersätter redogörelsen för statens grunder i svaromålet (aktbil. 27).

Kärandens talan om skadestånd med stöd av 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) ska avvisas enligt 3 kap. 7 § samma lag eftersom Högsta förvaltningsdomstolens beslut i ersättningsfrågan inte har upphävts eller ändrats. Det saknas skäl för att åsidosätta talförbudet i kärandens fall.

Staten bestrider att Högsta förvaltningsdomstolen skulle ha begränsat kärandens rätt till en rättvis rättegång genom beslutet att avvisa i stället för att helt eller delvis bifalla hennes talan (Avvisningsbeslutet). I Sverige existerar inte någon rätt att få ersättning för rättegångskostnader utdömd i förvaltningsmål. Varken 2 kap. 11 § andra stycket RF, artikel 6.1 i Europakonventionen eller artikel 47 i EU-stadgan kräver heller att Högsta förvaltningsdomstolen skulle ha infört en sådan rätt genom sitt beslut.

Även om tingsrätten skulle anse att kändens rätt till en rättvis rättegång har begränsats genom Avvisningsbeslutet, vilket bestrids, har någon överträdelse av denna rätt inte skett eftersom begränsningen i vart fall har tjänat legitima syften i form av att begränsa statens utgifter, säkerställa att förvaltningsdomstolarna inte överbelastas och skydda den nationella rättsordningen.

Begränsningen har vidare varit proportionerlig/godtagbar med hänsyn till de samlade omständigheterna i kändens fall. Förvaltningsmålet var inte så rättsligt eller faktiskt komplicerat att känden inte själv hade kunnat ta tillvara sina intressen i målet. Hennes personliga förhållanden var inte sammantaget sådana att hon behövde ett ombud för att föra sin talan. Det ställdes låga processuella krav på känden med hänsyn till processformen och officialprincipen gällde vid handläggningen hos såväl beslutsmyndigheten som i förvaltningsdomstolarna. Den sak målet gällt har inte heller haft direkt betydelse för kändens ekonomiska situation, familjeförhållanden eller i övrigt påverkat hennes välfärd på ett sätt som krävt att staten stod för rättegångskostnaderna. Slutligen har de faktiska kostnaderna inte varit befogade eftersom de inlagor som gavs in i de högre instanserna i stor utsträckning bestått av upprepningar.

Såvitt gäller skadeståndstalan på unionsrättslig grund har en eventuell överträdelse av kändens rättigheter under alla omständigheter inte varit tillräcklig klar.

Om tingsrätten skulle anse att Avvisningsbeslutet trots allt utgör en överträdelse av rätten till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket RF, saknas det rättsligt stöd för att döma ut skadestånd på den grunden eftersom den angivna skadan har inträffat innan 3 kap. 4 § skadeståndslagen i dess nuvarande lydelse trädde i kraft.

Avvisningsbeslutet utgör inte heller fel eller försummelse vid myndighetsutövning enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen, en fråga som dock endast skulle bli aktuell för tingsrätten att pröva i sak om tingsrätten skulle åsidosätta taleförbudet.

Det bestrids vidare att det finns laglig grund för allmän domstol att besluta om ersättning för rättegångskostnader i ett avslutat förvaltningsmål i annan form än skadestånd. Även för det fall tingsrätten skulle anse att laglig grund finns, föreligger det inte någon rätt till ersättning för rättegångskostnader i kändens fall. Samma omständigheter som har angetts ovan i fjärde stycket åberopas till stöd för statens invändning i denna del.

Härtill bestrids att det genom en konventions- eller fördragskonform tillämpning skulle gå att bortse från kravet på fel eller försummelse vid tillämpning av 3 kap. 2 § skadeståndslagen liksom kravet på rättighetsöverträdelse vid tillämpning av 3 kap. 4 § skadeståndslagen, principen om grundlagsskadestånd och Francovich-principen.

Att tingsrätten ogillar kändens talan i det här målet utgör inte heller någon överträdelse av hennes rätt till en rättvis rättegång. Eftersom tingsrätten ännu inte har meddelat dom i målet är kändens talan mot staten i den delen för tidigt väckt och det saknas kausalsamband mellan en sådan dom och den påstådda skadan.

För det fall tingsrätten ändå skulle anse att det har skett en överträdelse som skulle kunna grunda en skadeståndsskyldighet alternativt ersättningsskyldighet för staten, ska ersättning under alla omständigheter inte utgå för kostnader som har uppstått i de lägre instanserna eftersom känden inte framställt något yrkande om rättegångskostnader där. Vid beräkningen av eventuell skada eller ersättning ska ledning hämtas från vad som gäller enligt rättshjälpslagen.

För det fall ersättning skulle utgå i form av skadestånd ska ränta beräknas från dagen för delgivning av stämning i det här målet enligt 4 § fjärde stycket och 6 § räntelagen. För det fall tingsrätten skulle förplikta staten att utge ersättning för rättegångskostnader till känden ska ränta beräknas från dagen för Avvisningsbeslutet.

- 5 Kändens justerade ränteyrkande föranleder ingen ändring av statens inställning i den delen.

2 KOMMENTARER TILL KÄRANDENS SVAR PÅ STATENS FRÅGOR

2.1 Kommentar till svaret på statens första fråga

2.1.1 Inledning

- 6 Genom den första frågan till käranden, sökte staten klargöra på vilket sätt hon menar att rätten till en rättvis rättegång har överträtts enligt de fyra rättsliga grunderna. Efter genomgång av svaret är det alltså något oklart vilken aspekt av rätten till rättvis rättegång som käranden menar har överträtts. Nedan bemöter staten närmare det som käranden anfört i svaret på frågan, vilket i stor utsträckning utgör ett bemötande av vad staten anfört i svaromålet i p. 38–103.

2.1.2 RF och rättegångskostnaderna och efterföljande praxis grundar inte någon rätt till ersättning för rättegångskostnader i förvaltningsmål

- 7 Käranden har i sitt svar vidhållit att Högsta domstolen genom *RF och rättegångskostnaderna* och efterföljande praxis har skapat en principiell rätt till rättegångskostnader på basis av 2 kap. 11 § andra stycket RF som har generell räckvidd och som även omfattar mål som handläggs enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291), inklusive kärandens mål. Denna princip innebär, enligt käranden, att en rätt till rättegångskostnader finns om det har funnits fog att anlita ombud och om kostnaderna varit befogade.¹
- 8 Innan staten bemöter det käranden påstått, är det inledningsvis viktigt att påminna om att den rättsliga grund som är tillämplig i målet är 3 kap. 4 § skadeståndslagen i dess lydelse innan lagändringen trädde i kraft den 1 augusti 2022 (SFS 2018:23) samt Francovich-principen. Som staten även framhöll i svaromålet,² bör således utgångspunkten vid bedömningen av vad rätten till en rättvis rättegång innebär lämpligen tas i artikel 6.1 i Europakonventionen och Europadomstolens praxis om vad som utgjort en rättighetsöverträdelse.
- 9 Vad så gäller *RF och rättegångskostnaderna* och efterföljande avgöranden, är parterna ense om att Högsta domstolens praxis har rört ersättningsrätt och inte skadeståndsrätt samt att de specifika kostnadsfördelningsregler som Högsta domstolen har modifierat i rättsfallen,³ i och för

¹ Kärandens yttrande (aktbil. 34) avsnitt 3.3. Hänsyn ska enligt käranden kunna tas till omständigheterna i det enskilda fallet på så sätt att om ett visst förvaltningsärende har varit mindre komplicerat än ett överklagat utmätningsmål, kan ersättning vägras.

² Svaromålet p. 42.

³ 32 § ärendelagen och 16 kap. 14 § fjärde stycket fastighetsbildningslagen (1970:988). Enligt 32 § ärendelagen gäller att domstolen med tillämpning av 18 kap. RB får förplikta en enskild som förlorat att ersätta en annan enskilds rättegångskostnader, dock saknas någon sådan möjlighet för det fall att den förlorande parten är det allmänna i denna egenskap. Av 16 kap. 14 § fjärde stycket fastighetsbildningslagen gäller att domstolen får besluta att sakägare som förlorar målet ska ersätta annan sakägare för dennes rättegångskostnader, men om den förlorande parten är staten eller en kommun som företrädare för allmänt intresse förutsätter det att det finns synnerliga skäl.

sig inte är direkt tillämpliga i käreandens fall. Vad parterna inte är ense om, och som även käreanden framhållit, är vilken räckvidd som praxisen ska anses ha.

- 10 Staten vidhåller att *RF och rättegångskostnaderna* och efterföljande praxis inte innebär att någon princip om rätt till ersättning för rättegångskostnader har skapats i förvaltningsmål. Skälen för detta har staten redan utvecklat i svaromålet,⁴ och de ska inte upprepas här. Det nya rättsfall som käreanden hänvisar till i sitt senaste yttrande, NJA 2017 s. 503, förändrar inte den bedömningen, något staten kortfattat bemöter nedan.
- 11 I likhet med vad som var fallet i *RF och rättegångskostnaderna* och efterföljande praxis var det i NJA 2017 s. 503 fråga om en modifiering av en befintlig kostnadsfördelningsregel, dvs. i måltyperna i fråga fanns i grunden en existerande rätt till ersättning för rättegångskostnader. Med undantag för mål enligt skatteförfarandelagen finns inga sådana kostnadsregler för förvaltningsmålens del (för vilka en nationell rätt till ersättning för rättegångskostnader saknas). Högsta domstolens slutsatser går därför inte att överföra till förvaltningsprocessens område. Staten noterar vidare att det inte har gjorts några generella uttalanden i Högsta domstolens avgöranden om att det skulle finnas någon principiell rätt till ersättning för rättegångskostnader när en enskild vinner mål mot det allmänna.
- 12 De kostnadsfördelningsregler som varit aktuella i Högsta domstolens avgöranden har vidare det gemensamt att i övrigt lika mål behandlades olika i rättegångskostnadshänseende beroende på om den förlorande parten var en företrädare för det allmänna i denna egenskap (ingen eller begränsad möjlighet till rättegångskostnadsersättning för den enskilde) eller en annan enskild (rätt till ersättning för rättegångskostnader). Om dessa regler tillämpades enligt ordalydelsen skulle det allmänna dock komma att processa på mer fördelaktiga villkor än vad som skulle ha varit fallet för en enskild (vilket innebär en motsvarande nackdel för den enskilde som vinner målet) när allt annat är lika. Staten uppfattar att det är främst av denna anledning som Högsta domstolen har ansett att det finns en risk att principen om likställdhet åsidosätts om inte de tillämpliga kostnadsfördelningsreglerna modifieras. Så är inte fallet i förvaltningsmål, där någon rätt till ersättning för rättegångskostnader inte finns.⁵
- 13 Till det kommer att partsställningen inte heller i NJA 2017 s. 503 var den enskilde mot beslutsmyndigheten, som är fallet i förvaltningsmål, utan målet initierades genom att andra företrädare för det allmänna (i det fallet Tillstånds- och myndighetsnämnden i Eksjö kommun och Länsstyrelsen i Jönköpings län) som i egenskap av klagande överklagade ett beslut fattat av en myndighet (i det fallet Lantmäterimyndigheten), något som ledde till att den part som påverkades av beslutet fick ställning som

⁴ Se svaromålet p. 86–92.

⁵ Se vidare i avsnitt 2.1.4.

motpart och tillika svarande i målet, eftersom denne motsatte sig ändring av beslutet. Den enskilde var alltså inte klagande och beslutsmyndigheten var överhuvudtaget inte part i målet.

2.1.3 Artikel 6.1 i Europakonventionen grundar inte i sig någon rätt till rättegångskostnadsersättning utan rätten måste framgå av nationell rätt

- 14 Käranden har till bemötande av statens tolkning av artikel 6.1 i Europakonventionen, påstått att det skulle vara fråga om en mycket restriktiv tolkning av artikeln som saknar stöd i Europadomstolens praxis och som strider mot den tolkning som Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen har gjort, liksom vad Justitiekanslern själv har uttalat i sin praxis inom ramen för den frivilliga skaderegleringen.⁶
- 15 Staten står fast vid att artikel 6.1 i konventionen inte i sig ger någon rätt till ersättning för rättegångskostnader.⁷ För att en sådan rättighet ska finnas måste den framgå av nationell rätt. Artikel 6.1 i Europakonventionen ger nämligen konventionsstaterna möjlighet att själva välja vilka medel som de ska använda för att garantera en enskild en rättvis rättegång vid prövningen av dennes civila rättigheter och skyldigheter.⁸
- 16 Staten finner likväl skäl att bemöta de argument kring tolkningen av praxis på området som käranden fört fram i det senaste yttrandet.
- 17 Vad först gäller *Masson och Van Zon mot Nederländerna* har käranden anfört att det målet handlar om en annan fråga än den som aktualiseras i detta fall.⁹ Staten håller med om att målet gällde en annan situation och det stämmer att artikel 6.1 i Europakonventionen inte bedömdes vara tillämplig i målet. Kärandens invändning saknar dock relevans eftersom staten inte har hänvisat till målet i det avseendet och för övrigt aldrig ifrågasatt att artikel 6.1 i Europakonventionen är tillämplig i det här målet. Det som gör hänvisningen till målet relevant i förhållande till kärandens påstående om en rätt till ersättning för rättegångskostnader är domstolens klargörande att (i) det *inte ens* följer av artikel 6.2 i Europakonventionen att en enskild som åtalats för brott men som sedermera friats har en rätt till ersättning för rättegångskostnader, oavsett hur nödvändiga dessa kostnader har varit, utan (ii) det är en fråga som uteslutande får besvaras i enlighet med nationell rätt.¹⁰
- 18 Det förhållandet att 6.1 i Europakonventionen är tillämplig i det här målet¹¹ – till skillnad från i *Masson och Van Zon* – påverkar alltså inte

⁶ Kärandens yttrande avsnitt 3.4.

⁷ Jämför artikel 6.3 i Europakonventionen.

⁸ Se t.ex. *Steel och Morris mot Förenade kungariket*, dom den 15 februari 2005, no. 68416/01, p. 60.

⁹ Jfr kärandens yttrande p. 3.4.6.

¹⁰ *Masson och Van Zon mot Nederländerna*, p. 49.

¹¹ Jfr *Robins mot Förenade kungariket*, dom den 23 september 1997, no. 22410/93, där Europadomstolen har slagit fast att om de yrkade rättegångskostnaderna hänför sig till en bakomliggande tvist som otvivelaktigt avsåg civila rättigheter och skyldigheter får förfarandet rörande rättegångskostnaderna ses som en fortsättning på den bakomliggande tvisten och därmed också gälla fastställande av civila rättigheter och skyldigheter.

slutsatsen att artikeln i sig inte kan ge någon rätt till rättegångskostnader i en viss måltyp utan att en sådan rätt måste följa av nationell rätt. Som stöd för denna slutsats hänvisade staten även till bland annat *Stankiewicz mot Polen*, *Černius och Rinkevičius mot Litauen*, *Zustović mot Kroatien*, och *Dragan Kovačević mot Kroatien*, där prövningen i samtliga fall skedde mot bakgrund av en noggrann redogörelse av den rätt till ersättning som fanns nationellt. Staten har utförligt redogjort för dessa mål i svaromålet.¹²

- 19 Till bemötande av statens redogörelse för Europadomstolens praxis, har käranden invänt att det i ett av fallen, *Černius och Rinkevičius mot Litauen*, framgår att Europadomstolen kommit fram till att en överträdelse förelegat oberoende av om den nationella domstolens rättstillämpning kunde bedömas som godtycklig och att det i ett annat fall, *Zustović mot Kroatien*, framgår att det vid tidpunkten för överträdelsen saknats en nationellt erkänd regel om ersättning för rättegångskostnader i den aktuella måltypen.¹³
- 20 Vad först gäller *Černius och Rinkevičius mot Litauen* framgår det dock, vid en läsning av hela det stycke som käranden hänvisat till, att en förutsättning för Europadomstolens slutsats i den delen varit att det av nationell rättspraxis framgått att det ska beaktas om en enskilds kostnader varit oproportionerliga vid prövningen av hur rättegångskostnaderna ska fördelas, något som den nationella domstolen i det aktuella fallet underlåtit att göra.¹⁴

”73. [...] At this juncture, the Court has regard to the Lithuanian courts’ decisions in other cases, in which they noted that disproportionately high or unjustified legal costs could always have been refused (see paragraphs 41 and 44 above). Such an examination of proportionality is absent in the applicants’ case. [...] Against this background the Court therefore finds that, irrespective of whether the domestic courts’ interpretation of the domestic law in the applicants’ case was arbitrary (see paragraphs 65 and 67 above), the resulting disproportion created an individual and excessive burden on the applicants.” (Våra understrykningar.)

- 21 När det kommer till *Zustović mot Kroatien*, hänvisar staten till redogörelsen för målet i svaromålet, där det framgår att det vid tidpunkten för den enskildes överklagande vid den nationella domstolen fanns en lagregel i Kroatien som föreskrev att förloraren skulle betala rättegångskostnaderna och att den bestämmelsen ändrades några månader efter överklagandet till att vardera part framöver skulle bära sina respektive kostnader, vilket var en lagändring som sedermera kom att ogiltigförklaras av författningsdomstolen som stridande mot Kroatiens konstitution. Inte heller vad käranden anför i denna del ändrar således den slutsats som staten drar av målet.

¹² Svaromålet p. 56–65.

¹³ Kärandens yttrande p. 3.4.13.

¹⁴ *Černius och Rinkevičius mot Litauen*, p. 73. Se även svaromålet p. 57 och 58.

- 22 Sammanfattningsvis står statens tolkning av artikel 6 i Europakonvention inte i strid med Europadomstolens praxis, utan är väl förenlig med denna.
- 23 Statens tolkning är vidare väl förenlig med Högsta domstolens praxis, som gäller sådana typer av mål där en lagreglerad rätt till ersättning för rättegångskostnader funnits i svensk rätt men där den enskilde på grund av regleringen frångått denna rätt endast för att motparten representerar det allmänna.
- 24 Statens tolkning är även i överensstämmelse med Avvisningsbeslutet, där Högsta förvaltningsdomstolen också konstaterade att rätten till en rättvis rättegång inte innebär att ersättning för rättegångskostnader måste beviljas i förvaltningsmålen.¹⁵
- 25 Vad gäller det beslut som käranden hänvisar till som Justitiekanslern har fattat,¹⁶ bör noteras att Justitiekanslern inte ansåg att det förhållandet att sökanden inte beviljats ersättning för sina rättegångskostnader av domstolen i fråga utgjorde någon överträdelse av Europakonventionen, utan skadeståndsanspråket avslogs.¹⁷
- 26 Avslutningsvis förtjänar det att understrykas – i syfte att undvika eventuella missförstånd – att statens uppfattning inte är att det är *uteslutet* att det förhållandet att en vinnande part inte får ersättning för sina rättegångskostnader, skulle kunna innebära en överträdelse av artikel 6.1 i Europakonventionen i särpräglade fall. Enligt staten skulle det i så fall handla om speciella situationer som i betydande mån skiljer sig från kärandens.
- 27 Det bör här betonas att den svenska förvaltningsprocessen är utformad på ett sådant sätt att den regelmässigt uppfyller de krav som kan ställas för att tillvarata enskildas rätt till en rättvis rättegång, bland annat mot bakgrund av att rätt till offentligt biträde eller rättegångskostnader finns för vissa måltyper och att kvittningsprincipen i övrigt gäller, att rätt till rättshjälp finns under vissa förutsättningar, att låga processuella krav ställs på parterna med hänsyn till processformen samt att den förvaltningsrättsliga officialprincipen gäller vid handläggningen hos såväl beslutsmyndigheten som i förvaltningsdomstolarna. Varken RF, Europakonventionen eller EU-stadgan kräver att det därutöver ska införas en rätt att få ersättning för eventuella ombudskostnader utdömda i förvaltningsmålen.

¹⁵ Avvisningsbeslutet p. 32 *in fine*.

¹⁶ Justitiekanslerns beslut den 19 juli 2019 i dnr 6782-18-4.3.

¹⁷ Det kan vidare noteras att det rörde sig om ett mycket särpräglat fall, eftersom det återbetalningsbeslut som den enskilde klagat på (och som kammarrätten sedan kom att upphäva) hade sin grund i en ansökan om medel som sökanden i själva verket inte hade gjort hos myndigheten i fråga, eftersom han hade fått sin identitet kapad. Han hade inte heller förfogat över de aktuella medlen.

2.1.4 Principen om parternas likställdhet har inte heller överträtts genom Avvisningsbeslutet

- 28 Som staten förstår det har käranden, som svar på frågan om på vilket sätt hon menar att hennes rätt till en rättvis rättegång har överträtts, angett att det är principen om parternas likställdhet som har åsidosatts genom Högsta förvaltningsdomstolens beslut att avvisa hennes yrkande om ersättning för rättegångskostnader i stället för att helt eller delvis bifalla det.¹⁸
- 29 Staten anser inte att denna princip har åsidosatts i Förvaltningsmålet.
- 30 I det här avseendet är det först viktigt att konstatera att principen om likställdhet inte innebär att varje obalans mellan parterna utgör en överträdelse av artikel 6.1 i Europakonventionen eller att nationella domstolar aldrig får behandla parterna olika. Vid denna bedömning ska vidare beaktas att Förvaltningsmålet inte var så rättsligt eller faktiskt komplicerat att käranden inte själv kunnat ta tillvara sina intressen i målet. Hennes personliga förhållanden var inte sammantaget sådana att hon behövde ett ombud för att föra sin talan. Det ställdes låga processuella krav på käranden med hänsyn till processformen, officialprincipen gällde vid handläggningen hos såväl beslutsmyndigheten som i förvaltningsdomstolarna och beslutsmyndigheten hade även att iaktta saklighet och opartiskhet samt var underkastad de skyldigheter som följer av förvaltningslagen (2017:900) i sin verksamhet, vilket även innefattar uppgiften att föra myndighetens talan i målet.
- 31 Sammanfattningsvis anser staten inte att käranden har drabbats av en sådan nackdel i förhållande till Skatteverket att hennes rätt till en rättvis rättegång har överträtts i Förvaltningsmålet på den grunden att principen om parternas likställdhet har åsidosatts.

2.2 Kommentarer till svaren på statens andra och tredje frågor

- 32 Käranden har – som svar på statens andra fråga om på vilket sätt hon menar att det finns rättsligt stöd för att modifiera ansvarsförutsättningarna för skadestånd på så sätt att kravet på fel eller försummelse respektive rättighetsöverträdelse inte upprätthålls – hänvisat till ett uttalande från Högsta domstolen som återkommer i flera avgöranden.¹⁹ Av uttalandet framgår att bestämmelser i skadeståndslagen, i den utsträckning Europakonventionen ger anledning till det, ska tolkas fördragskonformt på ett sådant sätt att vissa begränsningar som har antagits i lagmotiv, praxis eller doktrin inte kommer att kunna upprätthållas. Käranden har vidare gjort gällande att samma principer bör gälla avseende RF och EU-stadgan genom en grundlags- eller fördragskonform tolkning av skadeståndslagen.

¹⁸ Se kärandens yttrande p. 3.3.1 och 3.3.3.

¹⁹ Kärandens yttrande p. 4.2.4.

- 33 Staten anser att det är tydligt att Högsta domstolens uttalande inte tar sikte på begränsningar som framgår av lag. Skyldigheten till fördragskonform tolkning begränsas av lagbestämmelsernas ordalydelse (det finns med andra ord ingen skyldighet att tolka *contra legem*). Vidare får en premiss för uttalandet anses vara att en rättighetsöverträdelse först har konstaterats. Uttalandet ger således inte stöd för att det går att bortse från kravet på fel eller försummelse respektive rättighetsöverträdelse vid en skadeståndsrättslig prövning.
- 34 Staten anser därutöver att de rättsmedel som finns i form av skadestånd är tillräckliga för att uppfylla statens förpliktelser att tillhandahålla ett effektivt rättsmedel för käranden. Någon skyldighet att i målet bortse från grundläggande skadeståndsrättsliga rekvisit på det sätt som käranden påstår finns inte.
- 35 När det gäller kärandens svar på den tredje frågan vidhåller staten vad som anförts i svaromålet²⁰ och har för närvarande inget ytterligare att tillägga.

2.3 Frågan om viss fråga i målet ska hänskjutas till prövning av Högsta domstolen jämlikt 56 kap. 13 § RB

- 36 Käranden har begärt att tingsrätten ska hänskjuta följande fråga till Högsta domstolen enligt 56 kap. 13 § RB:

”Under vilka förutsättningar kan allmän domstol, för att tillgodose den enskildes rätt till en rättvis rättegång, förplikta staten att utge ersättning för rättegångskostnader som uppkommit i ett förvaltningsmål?”

- 37 Statens uppfattning är att frågan inte har preciserats på ett ändamålsenligt sätt till en eller flera enskilda prejudikatfrågor i 54 kap. 11 § RB:s mening utan är för brett formulerad. Frågan är vidare inte knuten till kärandens fall utan har utformats på ett sätt som snarast inbjuder till abstrakt normprövning. Den är inte heller neutralt formulerad, eftersom den bygger på förutsättningen att allmän domstol kan förplikta staten att utge ersättning för kostnader i ett annat mål utöver den skadeståndsmöjlighet som följer av lag.
- 38 Staten kan mot denna bakgrund inte samtycka till kärandens begäran.
- 39 Även om staten delar kärandens syn att målet i och för sig aktualiserar frågor av principiell art är statens bedömning, efter att noggrant ha övervägt saken, att dessa frågor lämpligast bör prövas i ett sammanhang i ljuset av omständigheterna i kärandens fall. Staten väljer därför att inte heller framställa någon egen begäran enligt 56 kap. 13 § RB.

²⁰ Se svaromålet p. 117–119.

3 PRELIMINÄR BEVISUPPGIFT

- 40 Efter att ha tagit del av kändens preliminära bevisuppgift önskar staten framhålla följande.
- 41 Bevisteman ska utgöras av påståenden om existensen eller icke-existensen av förhållanden i sak, dvs. faktiska omständigheter. Kändens beviseman, att hon har haft fog att anlita ombud eller att kostnaderna har varit befogade, klargör inte vilka faktiska omständigheter som ska styrkas med bevisningen utan ger endast uttryck för en uppfattning om en påstådd rättslig betydelse som de faktiska omständigheterna har.
- 42 Statens uppfattning är därför att känden bör justera sin bevisuppgift på så sätt att det framgår vilka faktiska omständigheter som känden avser styrka med respektive bevis.
- 43 Till det kommer att det alltså är något oklart vilka faktiska omständigheter som ligger till grund för kändens talan. Förutsättningar saknas därför för att bedöma vilka faktiska omständigheter som eventuellt skulle kunna vara tvistiga i målet (och som staten eventuellt skulle behöva styrka). Staten åberopar således för närvarande inte någon bevisning.

4 MÅLETS FORTSATTA HANDLÄGGNING

- 44 Mot bakgrund av att det inte är aktuellt att hänskjuta någon fråga till Högsta domstolen enligt 56 kap. 13 § RB, är statens uppfattning att tingsrätten nu bör ta ställning till frågan om kändens talan ska avvisas i den del som grundas på 3 kap. 2 § skadeståndslagen. För det fall tingsrätten inte avvisar kändens talan, hemställer staten om möjlighet att få utveckla sin talan i sak i den delen.
- 45 Vidare bör målet sättas ut till huvudförhandling. Parterna synes vara överens om att målet bör avgöras av tre domare och att huvudförhandlingen beräknas ta en förhandlingsdag i anspråk. En ytterligare dag bör sättas av i reserv för säkerhets skull.
- 46 När det gäller kändens bevisuppgift, anser staten att känden bör justera bevisuppgiften på så sätt att det framgår vilka faktiska omständigheter som känden avser styrka med respektive bevis.
- 47 Därutöver vill staten uppmärksamma rätten på att känden initialt förelades att inkomma med yttrande över svaromålet senast i samband med den muntliga förberedelsen den 26 september 2022 (aktbil. 30), men att något sådant yttrande inte kom att ges in och att något nytt fristdatum inte heller kom att sättas ut. I stället förelades känden vid den muntliga förberedelsen att besvara statens frågelistan, vilket var en bilaga till svaromålet. Det har känden gjort genom sitt senaste yttrande. Frågelistan omfattade dock endast de delar där kändens talan var oklar, vilket innebär att känden alltså inte i alla avseenden har bemött det staten har fört fram i svaromålet. Enligt statens uppfattning vore det därför till

fördel för målets handläggning om kändan åter förelades att yttra sig över de delar av svaromålet som inte bemötts, närmare bestämt p. 98–116 och 120–153.

På Justitiekanslerns vägnar

